

Åren med OBAMA - orden, talen

Den relativt okände Barack Obama höll tal vid demokraternas nationella kongress 2004 och tog publiken med storm. Hans sätt att tala och hans budskap om samförstånd, hopp och ett enat USA berörde starkt. Talet var resultatet av en noggrann planering och skrivande. Barack Obama hade studerat retorikerna Abraham Lincoln och Martin Luther King och han lade ned mycket tankemöda före varje tal. Varje ord bidrog med något; rytm, alliteration, anafor, dramaturgi. Av alla Barack Obamas cirka 3500 tal sedan dess är det sex särskilda, som kommer att leva kvar i hans eftermäle.

Framstående historiker och nyckelpersoner med insikt i Obamas skrivprocess ger här sin bild över de träffsäkra talen, Obamas presidentskap, hans skrivande och person.

Speltid: 51 min

Från: 13 år och uppåt

Ämne: Svenska, Svenska som andraspråk, Samhällskunskap, Engelska, åk 7- 9, samt gymnasiet 5, 6 och 7, 100 p vardera

Produktionsland:
USA 2017

Svensk version:
© Cinebox, 2017

Ansvarig utgivare:
Ann Nordström

Filmmnr: 1782

För ytterligare källinformation:

Kontakta Cinebox
08-445 25 50

Handling

Efter en introduktion med korta utdrag från några kända tal och citat från amerikanska presidenter får vi följa Barack Obamas väg från nykomling till presidentkandidat och så småningom fullfjädrad president med alla de utmaningar det innebär. Vi får följa den delen i hans arbete som handlar om kommunikationen med sina väljare och den amerikanska befolkningen. Fokus i filmen ligger på några av de mest betydelsefulla och uppmärksammade tal som Obama höll under dessa år och som var tydligt olika till karaktären och förutsättningarna. Det är tal för att få väljarna på sin sida, tal för att trösta befolkningen i kristider och tal för att lugna väljarna när det blåser snålt.

Barack Obamas stora genombrott som politiker och talare ägde rum när han blev inbjuden som huvudtalare vid demokraternas konvent 2004. Trots att han aldrig tidigare hade talat inför en så stor publik, och att presidentkandidat John Kerry i sista stund fick låna Obamas favoritrader från talet, gjorde han succé och blev världsberömd över en natt. Många imponerades av hans talmelodi och frasering och stora närvaro på scenen. Han ansågs även lyckas undvika många av de klyschor och det publikfrieri som många andra gör sig skyldiga till. Istället lät Obama talet till stor del kringa en berättelse, en historia. En historia om sig själv och sin bakgrund,

om att han hade alla förutsättningar emot sig för att kunna ta sig dit han är nu. Men det är också en historia som kan sammanfogas med en större amerikansk historia. USA är landet där detta är möjligt. Han lyfter fram patriotismen på ett nytt sätt, med fokus på sammanhållning och hopp.

Fyra år senare är Barack Obama senator och presidentkandidat. "Yes we can" blev den slogan som kom att bli Obamas ledstjärna på vägen mot Vita huset. Mitt i kampanjen störs Obama och hans stab av kontroversiella uttalanden från frikyrkopastor Jeremiah Wright. Hans predikningar dominerar nyhetsflödet och kopplas till Obama eftersom han tidigare kallat honom för mentor. Innan detta startade hade Obama och hans medhjälpare medvetet undvikit att dra in etnicitet i kampanjen, men nu blev det oundvikligt. Obama beslutade sig för att hålla ett tal om etnicitet i Philadelphia. Han behövde få berätta vem han är och menade att väljarna också hade rätt till att få lära känna honom. Det resulterade i ett tal som var personligt, uppriktigt, rakt och oförställt. Återigen lyckades han dessutom få frågan att handla om nationell enighet.

Några månader senare blev Barack Obama nominerad som demokraternas presidentkandidat. Nomineringstalet han höll i samband med det blev historiskt eftersom ingen afroamerikan hade nått så långt tidigare. Talet hölls på årsdagen av Martin Luther Kings berömda "I have a dream"-tal och Obama anspelade skickligt på detta i sitt tal. Resultatet blev ett historiskt och för många människor oförglömligt ögonblick. I talet förmedlade Obama ett budskap om en dröm om en bättre framtid. Återigen lyfte han fram hoppet, hoppet om vad som ska komma, att något bättre finns runt hörnet.

I november samma år vinner Obama presidentvalet. I filmen får vi nu följa de som jobbar med Obamas tal. Obama skriver mycket själv men hinner inte med allt. Han lägger ner mycket tankearbete och ofta blir det färdigt i sista stund. Ofta väljer han dessutom att skriva för hand. Obama gjorde sig känd som en skicklig talskrivare där han kan utnyttja sina tidigare erfarenheter som författare. Varje ord i hans tal bidrar med någonting - rytm, alliterationer och dramaturgi exempelvis.

I rollen som president kan man inte alltid välja vilket som blir nästa tal att hålla till befolkningen. Obama råkade ut för detta vid ett flertal tillfällen. I filmen får vi följa Obama i samband med skolskjutningen i Newtown och senare även skjutningen i en kyrka i Charleston med rasistiska motiv. I dessa situationer handlar det om att ge tröst och inspirera nationen. Obama visade vid dessa tillfällen mycket empati och medkänsla vilket i filmen lyfts fram som en av hans starka sidor.

I filmen kastas vi från sorgen i Newtown till korrespondentmiddag i Vita huset. Varje år bjuder presidenten in journalister och andra representanter för media till Vita huset på middag. Där ingår det att presidenten håller ett humoristiskt tal under middagen. Det visar på vilka vitt skilda tal en president förväntas genomföra och behärska.

Det sista talet som uppmärksammas i filmen är från 2015, för att hedra de som 1965 marscherade till staden Selma som ett led i kampen för jämlikhet och lika rösträtt.

Före filmen - retoriska knep och stilfigurer

Obamas tal är välskrivna och väl genomtänkta. Även om han har en hel stab som hjälper honom med skrivandet står han för mycket av idéerna och texterna själv. Han är en erkänt skicklig talare och talskrivare och använder sig av många välkända grepp för att påverka publiken på det sätt han önskar. Börja gärna med att gå igenom nedanstående begrepp med eleverna innan ni ser filmen, så att ni sedan kan diskutera vilka av dem som används i talen.

Ethos, patos och logos:

Dessa begrepp handlar om innehållet i talet, vad du väljer att prata om och i vilken ordning. Ethos handlar om trovärdighet, att se till så lyssnarna litar på dig eller känner att du har mycket erfarenhet i ämnet. Patos handlar om att du som talare anspelar på lyssnarnas känslor för att få dem engagerade i talet. Logos handlar om att lyfta fram argument som är uppbyggda av fakta, logik och bevis. Det blir ofta ett bra resultat om en talare lyckas bygga upp sitt tal så alla dessa delar finns med och kompletterar varandra.

Stilfigurer:

Används för att smycka ut talet för att uppnå önskade effekter. Exempel på det är alliterationer (där man kopplar samman ord efter ljudliknelser), anaforer (som innebär att man upprepar ord med jämna mellanrum i början av satser eller stycken), retoriska frågor, liknelser, metaforer, allusioner (som innebär att man anspelar på något som redan är känt), överdrifter, underdrifter och ironi. Se länkar nedan för att läsa på mer om olika stilfigurer.

Nyckelord

2000-tal, 1900-tal, Amerika, Nordamerika, muntlig, muntlig framställning, retorik, talarkonst, stilfigur, tala, argumentera, skriva, författa, påverka, Selma, medborgarrättsrörelse, rösträtt, demokrati, amerikansk politik, president, yttrandefrihet, solidaritet

Frågor till filmen

1. Vilka andra amerikanska presidenter har gjort sig kända för att vara goda talare?
2. Vilken del av Obamas tal lånade John Kerry när han kandiderade till president 2004? Varför tror ni att han ville använda de orden? Vilket budskap vill Obama lyfta fram i sitt tal inför senaten 2004?
3. Ge något exempel på att Obama och hans medhjälpare jobbar mycket med strukturen i talen. Nämn exempelvis något om strukturen i talet från 2004. Vad är det han upprepar vid flera tillfällen?
4. Vilken slogan lyfter Obama fram i kampanjen för att bli president 2008? Varför tror ni han valde den?
5. Vi får bland annat följa Obamas väg till att bli president och den kampanj som ledde honom dit. Vilka skillnader kan ni komma på om man jämför med hur det är i Sverige innan ett val? Vad beror det på tror ni?
6. Vilka sex tal är det som de lyfter fram i filmen?
7. Vilket är syftet med de olika talen?
8. I de välskrivna talen bidrar i stort sett varje ord med någonting. Ge några exempel på vad orden kan bidra med.
9. Fundera över Obamas kroppspråk. Hur rör han sig? Vad utstrålar han med sin kropp och sitt ansikte? Är det olika i de olika talen?

Lektionsförslag

Svenska: Här är några förslag på uppgifter att jobba med i klassen.

1. Titta på filmen tillsammans och låt eleverna jobba med frågorna till filmen i grupper. Gå igenom svaren i helklass och prata om struktur och olika retoriska knep.
2. Gör en tabell med de sex talen och skriv i en kolumn vad talet handlade om och när det ägde rum. I andra kolumnen skriver ni vad ni tror Obama ville uppnå med sitt tal, vilket budskap han vill lyfta

fram, och i den sista kolumnen skriver ni ner några knep som han använder sig av för att uppnå sitt syfte.

3. Analysera något eller några andra kända tal. Fyll på i tabellen eller skriv fritt ner era tankar om talet. Förslag på talare: Abraham Lincoln, Theodore Roosevelt, Winston Churchill, Martin Luther King, Selma Lagerlöf, Olof Palme, Jason Diakité, Malala Yousafzai, Michelle Obama.
4. Låt eleverna skriva egna tal om ett valfritt personligt ämne de brinner för. Ägna mycket tid åt strukturen av texten och att utnyttja olika retoriska knep. Låt dem därefter öva på att framföra talet och låt sedan de som vill framföra det för klassen eller en mindre grupp. Det finns färdiga koncept för att jobba med tal i skolan, exempelvis Årstaskolans TED-tal (se länk nedan).

Samhällskunskap: Här är några förslag på frågor att jobba med i klassen.

1. Varför är det så viktigt med en väl fungerande valkampanj? Varför lägger de så mycket mer pengar på det i USA jämfört med Sverige? Borde partierna i Sverige jobba mer med filmer och sociala medier för att nå fram till väljarna?
2. Efter skolskjutningen i Newtown ville Obama förändra vapenlagarna i USA, något han återkom till många gånger. Varför har det varit så svårt att förändra detta i USA trots flera massskjutningar?
3. Hur styrs USA? Vad innebär det för presidenten? Varför hade Obama så svårt för att driva igenom förändringar under sin tid som president?
4. Filmen handlar mycket om att som politiker kommunicera med befolkningen. Idag är det, jämfört med exempelvis 30 år tillbaka i tiden, betydligt enklare att snabbt nå ut med kommentarer om samtiden. Vilka är fördelarna och nackdelarna med att i rollen som politiker använda sociala medier, exempelvis twitter, för att nå ut till folket?

Beskrivning av text	Syfte/budskap	Retoriska knep

Här kan du hämta mer information

www.retorik.se

<https://urskola.se/Produkter/112927-Ut-med-spraket-Retorik-forr-och-nu>

<http://talet.se/retorik/>

<http://spraktidningen.se/artiklar/2012/12/retorik-pa-modet-igen>

<https://www.retorikforlaget.se/alfabetisk-oeversikt-av-troper-och-figurer/>

<http://talasomted.se>

<http://www.grundskoleboken.se/wiki/Retorik>

<https://www.so-rummet.se/content/maktdelning-usas-statsskick>

<https://www.biography.com/people/barack-obama-12782369>

www.ne.se - Nationalencyklopedin

<https://duckduckgo.com/> - En sökmotor som inte spårar dig

<http://factlab.com/#lo=1> - Dagens nyheterers skolsajt

<http://www.cinebox.se/> - Cinebox hemsida

Filmen om Obama passar bra i svenska, engelska och samhällsorienterande undervisning för grundskolans äldre elever. Här enligt några exempel ur det centrala innehållet i Lgr11 och Gy11, se www.skolverket.se.

Svenska, LGR11 åk 7-9, Centralt innehåll

Tala, lyssna och samtala:

Att leda ett samtal, formulera och bemöta argument samt sammanfatta huvuddragen i vad som sagts.

Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare.

Svenska, GY11

Ur ämnets syfte:

Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla följande:

- 1) Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.*
- 2) Kunskaper om språkriktighet i text samt förmåga att utforma muntliga framställningar och texter som fungerar väl i sitt sammanhang.*
- 3) Kunskaper om den retoriska arbetsprocessen, dvs. att på ett strukturerat och metodiskt sätt planera och genomföra muntlig och skriftlig framställning som tar hänsyn till syfte, mottagare och kommunikationssituation i övrigt.*

Retorik: Kursen retorik omfattar punkterna 1–3 under rubriken Ämnets syfte

Svenska 1, Centralt innehåll

Grunderna i den retoriska arbetsprocessen.

Svenska 2, Centralt innehåll

Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag i och inför grupp.

Svenska 3, ur Centralt innehåll

Muntlig framställning med fördjupad tillämpning av den retoriska arbetsprocessen som stöd i planering och utförande samt som redskap för analys.

Svenska som andraspråk, 1

Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Ur Centralt innehåll

Svenska som andraspråk, 2 och 3

Muntliga utredande och argumenterande presentationer i och inför en grupp och för olika mottagare. Faktorer som gör en muntlig presentation intressant och övertygande. Disposition, språkliga drag och retoriska grepp i olika typer av muntlig framställning. Ur Centralt innehåll.

Samhällskunskap, Lgr11, åk 7- 9

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förtrogenhet med de mänskliga rättigheterna och med demokratiska processer och arbetssätt. Den ska också bidra till att eleverna tillägnar sig kunskaper om, och förmågan att reflektera över, värden och principer som utmärker ett demokratiskt samhälle ur ämnets syfte
Några olika stats- och styrelseskick i världen.

Samhällskunskap, Gy 11

1) Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna, såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv. Ur ämnets syfte.

1a1 och 1b: Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån olika demokratimodeller och den digitala teknikens möjligheter. Digitalisering och mediers innehåll samt nyhetsvärdering när det gäller frågor om demokrati och politik.

2: Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, till exempel mänskliga rättigheter, nationalism, kolonialism och jämställdhet, i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor /.../ aktörens handlingsfrihet kontra strukturella villkor. Muntlig och skriftlig presentation i olika former och med olika tekniker som är vanliga inom området, till exempel debatter /.../ Ur centralt innehåll.

3 Muntlig och skriftlig presentation i utredande och andra former och med olika tekniker som är vanliga inom området, till exempel debatter, debattinlägg /.../

Engelska LrG 11, åk 7-9, ur ämnets syfte, eleverna ska till exempel få

Förstå och tolka innehållet i talad engelska och i olika slags texter, reflektera över livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används.

Förstå hur texter och talat språk kan varieras för olika syften och sammanhang.

Lyssna och läsa — reception

Eleverna ska få ta del av talad engelska och texter från olika medier samt talad engelska med viss regional och social färgning.

Engelska 6 och 7, GY11 exempel:

Reception: Hur språk, bilder och ljud används för att påverka till exempel i politiska tal och reklam.

Produktion och interaktion: Strategier för att bidra till och aktivt medverka i argumentation, debatter och diskussioner med anknytning till samhälls- och arbetslivet. Bearbetning av språk och struktur i egna och andras muntliga och skriftliga framställningar, även i formella (och komplexa, för engelska 7) sammanhang. Anpassning till genre, situation och syfte (samt stilnivå för engelska 7).

Vidare för engelska 7:

Reception: Hur muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer är uppbyggda. Hur stilistiska och retoriska grepp används för olika syften samt hur språk används som maktmedel.